

กสม. ๑

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๙

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๙/๒๕๖๙

เรื่อง สิทธิของผู้ต้องขัง กรณีร้องเรียนว่า ถูกเจ้าหน้าที่เรือนจำกลั่นแกล้งลงโทษทางวินัย ตัดสิทธิประโยชน์ในการศึกษา และเปลี่ยนแปลงวิธีการยื่นคำร้องทุกข์โดยไม่เป็นธรรม

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

ผู้บัญชาการเรือนจำกลางเขาบิน

ที่ ๑

หัวหน้าฝ่ายควบคุมผู้ต้องขัง เรือนจำกลางเขาบิน

ที่ ๒

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องร้องเรียนทางไปรษณีย์ผ่านเรือนจำกลางเขาบิน ตามคำร้องที่ ๑๕๒/๒๕๖๘ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๘ ว่า [REDACTED] ผู้ต้องขังเรือนจำกลางเขาบิน ถูกผู้ถูกร้องที่ ๒ กลั่นแกล้ง โดยละเมิดต่อทรัพย์สิน จึงร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรี แต่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ช่วยเหลือให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ พ้นผิด โดยกล่าวหาผู้ร้องว่าฝ่าฝืนระเบียบวินัย ทำการสอบสวนอย่างรวบรัด และกำหนดผลการพิจารณาให้ผู้ร้องมีความผิดไว้อ่วงหน้า รวมถึงใช้อำนาจโดยทุจริตย้ายผู้ร้อง เข้าแดนความมั่นคงสูงสุด ออกคำสั่งห้ามผู้ร้องเข้าสอบในการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในการสอบเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๗ และยังรายงานให้กรมราชทัณฑ์ แจ้งถอดถอนสถานภาพนักศึกษาของผู้ร้อง อีกทั้งมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงระเบียบว่าด้วยการยื่นคำร้อง หรือยื่นเรื่องราวร้องทุกข์จากเดิมที่ให้ยื่นต่อเจ้าหน้าที่เรือนจำ เป็นให้นำคำร้องไปยื่นผ่านตู้รับเรื่องของ เรือนจำ ส่งผลให้คำร้องบางฉบับส่งถึงหน่วยงานภายนอกล่าช้า บางฉบับสูญหาย ทำให้ผู้ร้องเสียหาย จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริง และพยานหลักฐาน ดังต่อไปนี้

/๒.๑ รายการ ...

๒.๑ รายการเอกสาร พยานหลักฐานจากการตรวจสอบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ หนังสือเรือนจำกลางเขาบิน ที่ ยธ ๐๗๓๗/๑๐๙๐ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๒ บันทึกถ้อยคำของผู้ร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๘ ณ เรือนจำกลางเขาบิน

๒.๑.๓ รายงานการลงพื้นที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๘ ณ เรือนจำกลางเขาบิน

๒.๑.๔ หนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดราชบุรี ลับ ที่ ปช ๐๐๔๐(รบ)/๐๘๘๑ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๕ หนังสือสถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรี ที่ ตช ๐๐๒๒(รบ).๗๔๓/๘๕๖๙ ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบ

๒.๒.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

ปรากฏตามความเป็นมาในข้อ ๑ และผู้ร้องให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ดังนี้

๑) ผู้ร้องถูกย้ายจากเรือนจำกลางนครศรีธรรมราชมาคุมขัง ณ เรือนจำกลางเขาบินเมื่อประมาณปี ๒๕๕๙ เริ่มแรกถูกคุมขังที่แดน ๑ ต่อมาถูกย้ายไปคุมขังที่แดน ๖ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๖ โดยถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางวินัยและถูกลงโทษทางวินัย ๓ ครั้ง

๒) ผู้ร้องลงทะเบียนเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมาแล้ว ๓ ภาคการศึกษา โดยมีได้ลงทะเบียนผ่านเรือนจำกลางเขาบิน แต่ให้น้องชายลงทะเบียนกับมหาวิทยาลัยโดยตรง และได้รับอนุญาตให้เข้าสอบโดยตลอด แต่ต่อมาผู้ร้องถูกดำเนินการทางวินัยจนถูกย้ายตัวไปคุมขังในแดนความมั่นคงสูงสุด ทำให้ถูกตัดสิทธิในการสอบและไม่มีรายชื่อเข้าสอบ ทั้งนี้ น้องชายของผู้ร้องได้ชำระค่าลงทะเบียนการศึกษาครั้งนี้ไปแล้วเป็นเงิน ๓,๘๐๐ บาท

๓) ผู้ร้องได้รับความเสียหายจากการยื่นคำร้องถึงหน่วยงานภายนอกผ่านผู้รับเรื่องของเรือนจำกลางเขาบิน ดังนี้

(๑) คำร้องอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง กรณีให้ย้ายผู้ร้องไปคุมขัง ณ แดนความมั่นคงสูงสุด ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๗ สูญหาย

(๒) คำร้องถึงพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรี ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เพื่อเพิ่มเติมพยานหลักฐานในคดีที่ผู้ร้องร้องทุกข์กล่าวโทษผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ในข้อหาเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ โดยเรือนจำกลางเขาบินได้จัดส่งคำร้องดังกล่าวตามหนังสือเรือนจำกลางเขาบิน ที่ ยธ ๐๗๓๗/๕๓๗๓ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ ไปยังพนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ล่าช้า

/(๓) คำร้องแก้ไข ...

(๓) คำร้องแก้ไขคำฟ้องคดีหมายเลขดำ [REDACTED] ของศาลปกครองเพชรบุรี ซึ่งเป็นคดีที่ผู้ร้องฟ้องผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าออกคำสั่งทางปกครองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยศาลปกครองเพชรบุรีได้แจ้งให้ผู้ร้องแก้ไขคำฟ้องเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องผ่านเรือนจำกลางเขาบิน แต่เรือนจำไม่จัดส่งให้ ต่อมาศาลปกครองเพชรบุรีมีคำสั่งไม่รับคำฟ้อง

๒.๒.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ชี้แจงสอดคล้องกัน ดังนี้

๑) ผู้ร้องถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย และถูกลงโทษทางวินัย ๓ ครั้ง ดังนี้

(๑) วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ผู้ร้องกระทำความผิดวินัยในข้อหาหลักลอยนำสิ่งของขึ้นไปบนเรือนนอน โดยเจ้าพนักงานเรือนจำพบผู้ร้องแอบซุกซ่อนปากกา ๑ ด้าม และดินสอ ๑ แท่ง ไว้ในหนังสือจึงได้ยึดไว้ ต่อมาเรือนจำกลางเขาบินมีคำสั่ง [REDACTED] ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๖ แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง ซึ่งคณะกรรมการมีมติว่าผู้ร้องกระทำความผิดตามข้อกล่าวหาจึงเสนอให้ลงโทษทางวินัยด้วยการตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนหรือติดต่อกับบุคคลภายนอกมีกำหนด ๑ เดือน ส่วนของกลางให้คืนแก่ผู้ร้อง จากนั้นเรือนจำกลางเขาบินมีคำสั่ง [REDACTED] ลงวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๖ ลงโทษทางวินัยผู้ร้อง ต่อมาผู้ร้องอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย เรือนจำกลางเขาบินจึงมีคำสั่ง [REDACTED] ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗ แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ ซึ่งคณะกรรมการมีมติยกอุทธรณ์ พร้อมกับรายงานกรมราชทัณฑ์เพื่อพิจารณา ต่อมากรมราชทัณฑ์มีหนังสือด่วนมาก ที่ ยธ ๐๗๐๓.๗/๑๖๐๒๘ ลงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗ แจ้งผลการพิจารณา โดยมีมติยกอุทธรณ์ของผู้ร้อง

(๒) วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ผู้ถูกร้องที่ ๒ เข้าตรวจค้นภายในแดน ๖ พบถุงผ้าสีส้ม ภายในบรรจุอุปกรณ์สำหรับวาดภาพวางไว้ในตู้ล็อกเกอร์ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้ จึงยึดสิ่งของดังกล่าว ต่อมาผู้ร้องได้ยื่นคำร้องขอสิ่งของดังกล่าวคืน เรือนจำกลางเขาบินจึงมีคำสั่ง [REDACTED] ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖ แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง ซึ่งคณะกรรมการเห็นว่า การกระทำของผู้ร้องเข้าข่ายเป็นความผิดฐานฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับของเรือนจำ จึงเสนอให้ลงโทษทางวินัยด้วยการภาคทัณฑ์และว่ากล่าวตักเตือน พร้อมคืนของกลาง ๖ รายการให้ผู้ร้อง และอีก ๔ รายการ คืนฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ จากนั้นเรือนจำกลางเขาบินมีคำสั่ง [REDACTED] ลงวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ลงโทษทางวินัยผู้ร้อง ต่อมาผู้ร้องอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย เรือนจำกลางเขาบินจึงมีคำสั่ง [REDACTED] ลงวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๖๖ แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ ซึ่งคณะกรรมการมีมติยกอุทธรณ์และให้เปลี่ยนแปลงโทษเป็นตัดจำนวนวันที่ได้รับการลดวันต้องโทษ ๑๕ วัน พร้อมกับรายงานกรมราชทัณฑ์เพื่อพิจารณา ต่อมากรมราชทัณฑ์มีหนังสือด่วนมาก ที่ ยธ ๐๗๐๓.๗/๑๐๔๐๒ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๗ แจ้งผลการพิจารณา โดยมีมติยกอุทธรณ์ของผู้ร้อง

/(๓) วันที่ ...

(๓) วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ในขณะผู้ถูกร้องที่ ๒ เดินทางตรวจตราความเรียบร้อย พบสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวของผู้ร้องวางไว้ใต้ชั้นวางรองเท้าในห้องเก็บสัมภาระของผู้ต้องขังซึ่งสิ่งของดังกล่าวได้กำหนดให้เก็บไว้ในตู้ล็อกเกอร์ จึงได้ยึดสิ่งของดังกล่าว ต่อมาเรือนจำกลางเขาบินมีคำสั่ง [REDACTED] ลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๖ แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง ซึ่งคณะกรรมการเห็นว่า การกระทำของผู้ร้องเข้าข่ายเป็นความผิดฐานฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับของเรือนจำ จึงเสนอให้ลงโทษทางวินัยด้วยการตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนหรือติดต่อบุคคลภายนอกมีกำหนด ๑ เดือน และคืนของกลางแก่ผู้ร้อง จากนั้นเรือนจำกลางเขาบินมีคำสั่ง [REDACTED] ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ลงโทษทางวินัยผู้ร้อง ต่อมาผู้ร้องอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย เรือนจำกลางเขาบินจึงมีคำสั่ง [REDACTED] ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๖ แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ ซึ่งคณะกรรมการมีมติยกอุทธรณ์และให้เปลี่ยนแปลงโทษเป็นตัดจำนวนวันที่ได้รับการลดวันต้องโทษ ๑๕ วัน พร้อมกับรายงานกรมราชทัณฑ์เพื่อพิจารณา ต่อมากรมราชทัณฑ์มีหนังสือ ด่วนมาก ที่ ยธ ๐๗๐๓.๗/๑๔๓๗๔๓ ลงวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๗ แจ้งผลการพิจารณา โดยมีมติยกอุทธรณ์ของผู้ร้อง

๒) กรณีผู้ร้องถูกย้ายไปคุมขังในแดนความมั่นคงสูงสุดนั้น ในการประชุมคณะกรรมการพิจารณาคัดย้ายผู้ต้องขังแดนความมั่นคงสูงสุด เรือนจำกลางเขาบิน ครั้งที่ ๔/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๗ ซึ่งมีผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นประธาน ได้พิจารณาข้อเท็จจริงที่ผู้ร้องกระทำผิดวินัยขณะถูกคุมขัง ณ เรือนจำกลางเขาบิน ๓ ครั้งข้างต้น และอยู่ระหว่างการสอบสวนข้อเท็จจริงอีก ๖ เรื่อง^{*} แล้วเห็นว่า ผู้ร้องมีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดวินัยอย่างต่อเนื่อง ไม่มีความเคารพ

/ยำเกรง ...

* ๑. วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ใช้มือปิดกล้องวงจรปิดเพื่อขอความช่วยเหลือภายในห้องนอน เมื่อเจ้าหน้าที่ขึ้นไปพบ ทูตว่าปิดกล้องวงจรปิดตั้งนานแล้วทำไมมาพบข้า พร้อมยื่นยื่นเอามือเท้าเอวแสดงสีหน้าและกิริยาไม่พอใจ และพูดขึ้นว่า “เดี๋ยวจะร้องเรียนฐานละเลยการปฏิบัติหน้าที่”

๒. วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ได้ยื่นคำร้อง ๒ ฉบับ ณ ที่ทำการแดน ๖ เจ้าหน้าที่ภายในแดนจึงแจ้งให้ผู้ร้องทราบถึงระเบียบวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ เขียนและส่งคำร้องทุกข์ แต่ผู้ร้องไม่ยอมปฏิบัติตาม และยืนยันจะส่งคำร้องทุกข์ผ่านระบบงานธุรการแดน ๖ เท่านั้น

๓. วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ได้ยื่นคำร้องเพื่อส่งหนังสือร้องทุกข์ดำเนินคดี ณ ที่ทำการแดน ๖ เจ้าหน้าที่ภายในแดนจึงแจ้งให้ผู้ร้องทราบถึงระเบียบวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ เขียนและส่งคำร้องทุกข์ แต่ผู้ร้องไม่ยอมปฏิบัติตาม และยืนยันจะส่งคำร้องทุกข์ผ่านระบบงานธุรการแดน ๖ เท่านั้น

๔. วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖ ได้ยื่นคำร้อง ๓ ฉบับ ณ ที่ทำการแดน ๖ เจ้าหน้าที่ภายในแดนจึงแจ้งให้ผู้ร้องทราบถึงระเบียบวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ เขียนและส่งคำร้องทุกข์ แต่ผู้ร้องไม่ยอมปฏิบัติตาม และยืนยันจะส่งคำร้องทุกข์ผ่านระบบงานธุรการแดน ๖ เท่านั้น โดยไม่ยอมออกไปเขียนที่ฝ่ายควบคุมกลาง เนื่องจากเสี่ยงติดเชื้อ COVID-19

ยำเกรงกฎระเบียบของเรือนจำ ไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น จึงเข้าข่ายลักษณะต่อต้านยากต่อการปกครอง ตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการคุมขังและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในแดนความมั่นคงสูงสุด และเรือนจำความมั่นคงสูงสุด พ.ศ. ๒๕๖๖ ข้อ ๕ (๒)^๒ เห็นควรย้ายผู้ร้องเข้าไปคุมขังในแดนความมั่นคงสูงสุด ตามข้อ ๑๑^๓ และเสนอคณะกรรมการพิจารณาคัดย้ายผู้ต้องขังพฤติการณ์ของกรมราชทัณฑ์พิจารณา ตามข้อ ๑๒^๔ ของระเบียบเดียวกัน ซึ่งคณะกรรมการคัดย้ายผู้ต้องขังพฤติการณ์มีมติเห็นชอบให้นำผู้ร้องเข้ามาตรวจการคุมขังในแดนความมั่นคงสูงสุด เรือนจำกลางเขาบินจึงนำผู้ร้องเข้าคุมขังในแดนความมั่นคงสูงสุดเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

๓) กรณีการตัดสินใจประโยชน์ทางการศึกษานั้น หลังจากที่ผู้ร้องถูกย้ายเข้าไปคุมขังในแดนความมั่นคงสูงสุดแล้ว การปฏิบัติต่อผู้ร้องต้องเป็นไปตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการคุมขังและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในแดนความมั่นคงสูงสุด และเรือนจำความมั่นคงสูงสุด พ.ศ. ๒๕๖๖ อย่างเคร่งครัด และสิทธิประโยชน์ทางการศึกษาต้องถูกระงับไว้ชั่วคราว ดังนี้

(๑) ผู้ร้องมีรายชื่อเข้าสอบปลายภาคการศึกษาที่ ๒/๒๕๖๖ ระหว่างวันที่ ๒๐-๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๗ แต่เนื่องจากการลงทะเบียนการศึกษาของผู้ร้องไม่ผ่านฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ แต่ให้ญาติลงทะเบียนให้ ซึ่งไม่เป็นไปตามคำสั่งเรือนจำกลางเขาบินที่ ๒๔๔/๒๕๖๑

/ลงวันที่ ...

๕. วันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๖ เจ้าหน้าที่แดน ๖ ตรวจพบโพยพนันฟุตบอลบริเวณเหล็กโค้งด้วยสำหรับยึดท่อน้ำด้านหลังอาคารเรือนนอนแดน ๖ จากการตรวจสอบลายมือและสอบถามผู้ต้องขังภายในแดนให้การว่าเป็นลายมือของผู้ต้องขัง [REDACTED] ซึ่งเป็นชื่อเล่นของผู้ร้อง

๖. วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ผู้ช่วยควบคุมกลางได้เข้ามาแจ้งคำสั่งลงโทษทางวินัยแก่ผู้ร้อง ขณะที่ผู้ร้องอ่านคำสั่งลงโทษทางวินัยได้พุดจาในลักษณะอาฆาตมาดร้ายเจ้าหน้าที่ด้วยคำพูดว่า “คน ๆ นี้เราต้องส่งคนมาจากใต้แล้วยิงให้ตาย ๆ”

๒ ข้อ ๕ ผู้ต้องขังที่มีลักษณะหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ อาจได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการให้ย้ายไปคุมขังยังเรือนจำความมั่นคงสูงสุด ตามที่กรมราชทัณฑ์กำหนดไว้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒) ผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมต่อต้านยากต่อการปกครองของเรือนจำ มีลักษณะเตรียมการหรือพยายามแหกหักหลบหนี ก่อการจลาจล เผาหรือทำลายอาคารสถานที่ของเรือนจำ หรือสถานที่คุมขัง ทำร้ายเจ้าพนักงานเรือนจำหรือผู้อื่น และรวมทั้งผู้ต้องขังที่มีลักษณะเป็นกลุ่ม ก่อความวุ่นวายเดือดร้อนให้ผู้ต้องขังอื่นในเรือนจำ

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓ ข้อ ๑๑ การคัดย้ายผู้ต้องขังที่อยู่ในการคุมขังของเรือนจำความมั่นคงสูงสุด เข้าคุมขังยังแดนความมั่นคงสูงสุดภายในเรือนจำให้เป็นอำนาจผู้บัญชาการเรือนจำความมั่นคงสูงสุดเท่านั้น ทั้งนี้ เมื่อได้ดำเนินการแล้วให้รายงานคณะกรรมการทราบโดยเร็ว

^๔ ข้อ ๑๒ ผู้ต้องขังที่คณะกรรมการ พิจารณามติให้ย้ายไปคุมขังในแดนความมั่นคงสูงสุดจะต้องถูกคุมขังไว้เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๖ เดือน ก่อนจะพิจารณาย้ายไปยังแดนอื่น ๆ ภายในเรือนจำความมั่นคงสูงสุดแห่งนั้นหรือย้ายไปยังแดนความมั่นคงสูงสุดของเรือนจำความมั่นคงสูงสุดแห่งอื่น

ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๑^๕ ประกอบกับผู้ร้องเคยกระทำผิดวินัยและมีคำสั่งลงโทษทางวินัย โดยถูกย้ายไปคุมขังในแดนความมั่นคงสูงสุดแล้ว รวมถึงอยู่ระหว่างสอบสวนข้อเท็จจริง จึงไม่เบิกตัวผู้ร้องมาเข้าสอบในวันดังกล่าว

(๒) ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีหนังสือเรือนจำกลางเขาบิน ที่ ยธ ๐๗๓๗/๓๐๘๓ ลงวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๗ รายงานความประพฤติที่ผู้ร้องถูกลงโทษทางวินัยและอยู่ระหว่างสอบสวนข้อเท็จจริงอีก ๖ เรื่อง ถึงอธิบดีกรมราชทัณฑ์เพื่อพิจารณายกเลิกการอนุญาตให้ผู้ร้องเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจนกว่าการลงโทษทางวินัยจะเสร็จสิ้น และครบมาตรการคุมขังในแดนความมั่นคงสูงสุด โดยกรมราชทัณฑ์มีหนังสือ ที่ ยธ ๐๗๐๘.๑/๑๖๘ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗ แจ้งว่า เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางปฏิบัติของกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับการให้ผู้ต้องขังเข้ารับการศึกษาระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช^๖ เห็นควรยกเลิกการอนุญาตให้ผู้ร้องเข้ารับการศึกษาระดับอุดมศึกษาจนกว่าการลงโทษทางวินัยจะเสร็จสิ้นและเรือนจำมีหนังสือรับรองความประพฤติให้เข้าศึกษาต่อ

๔) การเขียนคำร้อง ยื่นคำร้อง หรือเรื่องราวร้องทุกข์ ผู้ต้องขังสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

(๑) กรณีคำร้องถึงส่วนต่าง ๆ ภายในเรือนจำ หรือที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของตนถึงหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น สามารถยื่นด้วยตนเองต่อเจ้าหน้าที่ภายในแดน ซึ่งเป็นไปตามสายการ

/บังคับบัญชา ...

^๕ ข้อ ๑ ตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ ผู้ต้องขังคนใดที่จะสมัครเป็นนักศึกษาใหม่ (มสร.) ต้องมีคุณสมบัติครบถ้วน และขออนุญาตกรมราชทัณฑ์ตามแบบคำร้องขออนุญาตเข้าศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยขอแบบคำร้องได้ที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ และต้องยื่นคำร้องผ่านเรือนจำกลางเขาบินเท่านั้น

ข้อ ๒ ผู้ต้องขังคนใดไม่ปฏิบัติตามข้อที่ ๑. โดยให้ญาติสมัครเรียนให้ ทางเรือนจำจะไม่พิจารณาให้เข้าสอบและจะตัดสิทธิการอนุญาตให้เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาทันที

ข้อ ๓ เพื่อให้การลงทะเบียนเรียนของนักศึกษา มสร. เป็นไปในแนวทางเดียวกันเพื่อตัดปัญหาในการลงทะเบียนซ้ำซ้อน/ผิดพลาดและล่าช้า ฝ่ายการศึกษาฯ จึงขอแจ้งให้นักศึกษาที่จะลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคการศึกษา ต้องลงทะเบียนผ่านฝ่ายการศึกษาฯ เท่านั้น หากไม่ปฏิบัติตาม จะตัดสิทธิในการเข้าสอบของนักศึกษาต่อไป

^๖ ข้อ ๘ การยกเลิกการอนุญาตให้เข้ารับการศึกษามี

(๑) กรณีหากตรวจภายหลังพบว่า ผู้ต้องขังที่ได้รับอนุญาตให้เข้ารับการศึกษามีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามที่กรมราชทัณฑ์กำหนด กรมราชทัณฑ์จะยกเลิกการอนุญาตให้เข้ารับการศึกษาทันที

(๒) หลังจากที่ถูกกรมราชทัณฑ์ได้อนุญาตให้เข้ารับการศึกษแล้วหากผู้ต้องขังที่ได้รับอนุญาตมีความประพฤติไม่ดี เห็นเป็นที่ประจักษ์หรือกระทำผิดระเบียบข้อบังคับวินัยของเรือนจำ/ทัณฑสถาน และถูกตั้งคณะกรรมการดำเนินการทางวินัย ให้ระงับการเข้ารับการศึกษาวินัยจนกว่ากระบวนการสอบสวนทางวินัยเป็นที่ยุติ และหากผลการสอบสวนตกเป็นผู้กระทำผิดจริงควรได้รับการพิจารณายกเลิกการอนุญาตให้เข้ารับการศึกษ ให้เรือนจำ/ทัณฑสถานมีหนังสือไปยังกรมราชทัณฑ์เพื่อพิจารณายกเลิกได้

(๓) ผู้ต้องขังนักศึกษาที่ถูกลงโทษทางวินัยจะขออนุญาตศึกษาต่อได้ เมื่อการลงโทษทางวินัยเสร็จสิ้น และเรือนจำ/ทัณฑสถานมีหนังสือรับรองความประพฤติให้เข้าศึกษาต่อได้

บังคับบัญชา เพื่อตรวจสอบและจัดส่งไปยังส่วนงานหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามความประสงค์ของผู้ต้องขัง เป็นการดำเนินการตามมาตรา ๔๖^๗ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกอบกับกฎกระทรวง การร้องทุกข์ การยื่นเรื่องราวใด ๆ หรือการทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาของผู้ต้องขัง พ.ศ. ๒๕๖๓

(๒) กรณีคำร้องเกี่ยวกับการร้องทุกข์หรือร้องเรียนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำ ถึงผู้บัญชาการเรือนจำกลางเขาบินโดยตรง สามารถยื่นคำร้องผ่านผู้รับเรื่องราวร้องทุกข์ (ตู้แดง) ที่มีอยู่ภายในแดนต่าง ๆ ซึ่งผู้บัญชาการเรือนจำจะเป็นผู้เปิดด้วยตนเอง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังสามารถร้องเรียนได้อย่างสะดวกและเต็มที่ ตามข้อ ๑๓ วรรคสี่^๘ ของระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำและการแต่งตั้งผู้ช่วยเหลือกรมราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งเป็นการย่นระยะเวลาในการดำเนินการตามระบบราชการ ทั้งนี้ ผู้ต้องขังจะส่งเรื่องราวร้องทุกข์ผ่านเจ้าหน้าที่เรือนจำก็ได้ โดยเจ้าหน้าที่จะตรวจสอบและเสนอต่อผู้บัญชาการเรือนจำกลางเขาบินเพื่อพิจารณาต่อไป

๕) กรณีผู้ร้องยื่นคำร้องผ่านตู้แดงเรือนจำกลางเขาบิน เรือนจำได้จัดส่งเอกสารของผู้ร้อง ดังนี้

(๑) กรณีคำร้องอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองที่ให้ย้ายผู้ร้องไปคุมขัง ณ แดนความมั่นคงสูงสุด ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๗ สุธาชัยนั้น ฝ่ายวินัยผู้ต้องขังไม่พบคำร้องดังกล่าว ต่อมาผู้ร้องได้นำเรื่องนี้ไปฟ้องต่อศาลปกครองเพชรบุรี ตามคดีหมายเลขดำ [REDACTED] ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

(๒) คำร้องฉบับลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ถึงพนักงานสอบสวนเป็นคำร้องแจ้งพยานหลักฐานทางคดีในคดีที่ผู้ร้องร้องทุกข์กล่าวโทษเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ให้ดำเนินคดีกับผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ในข้อหาปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบปรากฏว่า

• ผู้ร้องยื่นคำร้องผ่านผู้บังคับการแดน ๔ โดยผู้อำนวยการส่วนควบคุมผู้ต้องขังเห็นควรส่งให้ฝ่ายวินัยตรวจสอบเมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๗

/• ฝ่ายวินัย ...

^๗ มาตรา ๔๖ ภายใต้บังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการอภัยโทษ การเปลี่ยนโทษหนักเป็นเบา และลดโทษ ผู้ต้องขังมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องทุกข์ หรือเรื่องราวใดๆ ต่อเจ้าพนักงานเรือนจำ ผู้บัญชาการเรือนจำ อธิบดี รัฐมนตรี หรือหน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้อง หรือทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาต่อพระมหากษัตริย์ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่กำหนดในกฎกระทรวง

^๘ ข้อ ๑๓ วรรคสี่ นอกจากหน้าที่ดังกล่าว ผู้บัญชาการเรือนจำจะต้องตรวจการเรือนจำตามที่กรมราชทัณฑ์กำหนด เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขผู้ต้องขัง เปิดโอกาสให้ร้องทุกข์ได้โดยสะดวกและเต็มที่ และบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานอื่นซึ่งปฏิบัติหน้าที่ประจำเรือนจำด้วย

- ฝ่ายวินัยผู้ต้องขังจึงทำบันทึกลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๗ ตรวจสอบและชี้แจงข้อเท็จจริงตามคำร้องฉบับดังกล่าว และคำร้องฉบับลงวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ที่ผู้ร้องยื่นเพิ่มเติมภายหลังเพื่อเสนอผู้ถูกร้องที่ ๑

- เจ้าหน้าที่เสนอความเห็นฯ หากผู้ร้องประสงค์ให้ส่งคำร้องไปยังพนักงานสอบสวน ก็ให้ผู้ร้องลงลายมือชื่อยืนยันความประสงค์ และฝ่ายทัณฑปฏิบัติจะจัดส่งคำร้องไปยังผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรีต่อไป โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ ลงลายมือชื่อเห็นชอบตามเสนอเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๗

- ผู้ร้องลงลายมือชื่อในวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๗ ยืนยันให้ส่งคำร้องฉบับวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เท่านั้น ส่วนคำร้องอีกฉบับให้ยกเลิกการส่ง

- เรือนจำกลางเขาบินมีหนังสือที่ ยธ ๐๗๓๗/๕๓๗๓ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ ส่งคำร้องของผู้ร้องพร้อมแนบบันทึกตรวจสอบและชี้แจงข้อเท็จจริงไปยังผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรีแล้ว

(๓) กรณีที่ผู้ร้องร้องเรียนว่าเรือนจำกลางเขาบินไม่จัดส่งคำร้องแก้ไขคำฟ้องคดีหมายเลขดำ [REDACTED] ของศาลปกครองเพชรบุรี ซึ่งเป็นคดีที่ฟ้องผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น กรณีดังกล่าวไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับคดีปกครองตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง

๒.๒.๓ ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) สถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรี

คดีที่ผู้ร้องร้องทุกข์กล่าวโทษผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรี เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ในข้อหาปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบนั้น เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๗ สถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรี ได้ส่งเรื่องนี้ให้สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดราชบุรี ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจแล้ว ต่อมาเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดราชบุรี ได้ส่งเรื่องคืนให้พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรีเป็นผู้ดำเนินการ ปัจจุบันคดีดังกล่าวอยู่ระหว่างการสอบสวนโดยจะนำข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่แนบมาพร้อมหนังสือเรือนจำกลางเขาบิน ที่ ยธ ๐๗๓๗/๕๓๗๓ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ มาประกอบการสอบสวนต่อไป

๒) สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดราชบุรี

กรณีผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ตรวจยึดทรัพย์สินของผู้ร้องเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖ และวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๖ นั้น ในการประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๐๕/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๖ พิจารณาแล้วเห็นว่า คำกล่าวหาไม่ใช่เป็น

/ความผิดร้ายแรง...

ความผิดร้ายแรง จึงส่งเรื่องให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์ดำเนินการตามมาตรา ๖๔ และมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

๒.๒.๔ การแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่

จากการสืบค้นข้อมูลทางคดีผ่านระบบสืบค้นของศาลปกครอง ปรากฏคดีที่ผู้ร้องฟ้องต่อศาลปกครอง ดังนี้^๙

๑) คดีที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว ๒ คดี ได้แก่ คดีหมายเลขดำ [REDACTED] คดีหมายเลขแดง [REDACTED] ของศาลปกครองสงขลา คดีพิพาทเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และคดีหมายเลขดำ [REDACTED] คดีหมายเลขแดง [REDACTED] ของศาลปกครองเพชรบุรี คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐออกกฎโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๒) คดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองสูงสุด ๒ คดี ได้แก่ คดีหมายเลขดำ [REDACTED] คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากคำสั่งทางปกครอง และคดีหมายเลขดำ [REDACTED] คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย

๓) คดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองเพชรบุรี ๑ คดี ได้แก่ คดีหมายเลขดำ [REDACTED] ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ ซึ่งผู้ร้องฟ้องผู้ถูกร้องที่ ๑ คณะกรรมการพิจารณาคัดย้ายผู้ต้องขังแดนความมั่นคงสูงสุดเรือนจำกลางเขาบิน และกรมราชทัณฑ์ เป็นผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ - ที่ ๓ ตามลำดับ ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีคำสั่งลงโทษทางวินัยในเหตุการณ์เมื่อวันที่ ๑๓ และวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖ รวมทั้งวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ซึ่งหลังจากนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ร่วมกับคณะกรรมการคัดย้ายผู้ต้องขังแดนความมั่นคงสูงสุดเรือนจำกลางเขาบิน ในการประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๗ มีมติย้ายผู้ร้องไปคุมขังในแดนความมั่นคงสูงสุด โดยผู้ร้องไม่ได้กระทำผิดทางวินัย ผู้ร้องจึงยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๗ เพื่ออุทธรณ์คำสั่งตามมติดังกล่าวต่อกรมราชทัณฑ์ แต่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ทุจริตเอาไปเสียซึ่งคำร้องดังกล่าว และไม่จัดส่งไปยังกรมราชทัณฑ์ตามหน้าที่จนเป็นเหตุให้ผู้ร้องถูกคุมขังในแดนความมั่นคงสูงสุด รวมถึงในเรื่องที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ แจ้งกรมราชทัณฑ์ให้รายงานมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชให้เพิกถอนผู้ร้องจากการเป็นนักศึกษา อีกทั้งผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่อนุญาตให้ผู้ร้องเข้าสอบ เป็นเหตุให้ผู้ร้องต้องสูญเสียเงินลงทะเบียนศึกษา ๓,๘๐๐ บาท และค่ารักษาสถานภาพนักศึกษา ๕๐๐ บาท โดยผู้ร้องได้ขอให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ กับพวกร่วมกันชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดเป็นเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ต่อมาศาลปกครองเพชรบุรีได้มีคำสั่ง ลงวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๘ สั่งให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ทำคำให้การในคดีดังกล่าวแล้ว

/๓. ความเห็น ...

^๙ สืบค้นจาก <https://www.admincourt.go.th/admincourt/site/>, เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๘

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณา ๓ ประเด็น ดังนี้

๓.๑ ประเด็นที่หนึ่ง ผู้ถูกร้องทั้งสองได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีการสอบสวนทางวินัยและใช้อำนาจย้ายผู้ร้องไปคุมขังในแดนความมั่นคงสูงสุดโดยไม่เป็นธรรม หรือไม่

๓.๑.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๖๘^{๑๐} กำหนดให้รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ข้อ ๑๐^{๑๑} ได้รับรองไว้ว่า ระบบราชทัณฑ์จะต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยมีจุดประสงค์ที่สำคัญเพื่อให้ผู้ต้องขังกลับตัวและเตรียมพร้อมที่จะกลับเข้าสู่สังคมเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น ประกอบกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) หรือข้อกำหนดแมนเดลา (Mandela Rules) ข้อ ๓๙^{๑๒} กำหนดไว้ว่า การลงโทษผู้ต้องขังจะต้องเป็นไปตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของกฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับ รวมถึงหลักการว่าด้วยความเป็นธรรมและกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมาย อีกทั้งผู้บริหารเรือนจำจะต้องประกันความได้สัดส่วนระหว่างมาตรการลงโทษทางวินัยกับความผิดที่เกิดขึ้นด้วย

๓.๑.๒ จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า

๑) ผู้ร้องถูกกล่าวหาและตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงโดยถูกลงโทษทางวินัย ๓ ครั้ง ได้แก่

- คำสั่งเรือนจำกลางเขาบิน ที่ ๑๔๕๘/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๖ กรณีถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยเรือนจำจากการลักลอบนำสิ่งของที่ไม่ได้รับอนุญาตขึ้นไปบนเรือนนอน

/• คำสั่ง ...

^{๑๐} มาตรา ๖๘ รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

^{๑๑} ข้อ ๑๐ วรรคสาม ระบบราชทัณฑ์ต้องประกอบด้วย การปฏิบัติต่อนักโทษ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะให้นักโทษกลับตัวและฟื้นฟูทางสังคม

^{๑๒} ข้อกำหนด ๓๙

๑. ผู้ต้องขังจะต้องไม่ถูกลงโทษทางวินัย เว้นแต่จะได้เป็นไปตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของกฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับที่อ้างถึงในข้อกำหนด ๓๗ และหลักการว่าด้วยความเป็นธรรมและกระบวนการอันชอบด้วยกฎหมาย จะต้องไม่มีลงโทษทางวินัยต่อผู้ต้องขังซ้ำสองสำหรับความผิดเดียวกัน

๒. ผู้บริหารเรือนจำต้องประกันความได้สัดส่วนระหว่างมาตรการลงโทษทางวินัยกับความผิดที่เกิดขึ้น และจะต้องบันทึกข้อมูลการลงโทษทางวินัยที่นำมาใช้ทั้งหมดอย่างถูกต้อง

• คำสั่งเรือนจำกลางเขาบิน [REDACTED] ลงวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ กรณีถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยเรือนจำจากการฝ่าฝืนระเบียบหรือข้อบังคับของเรือนจำด้วยการนำถุงผ้าที่บรรจุอุปกรณ์สำหรับวาดภาพไปวางไว้ที่ตู้ล็อกเกอร์ที่ไม่มีการลงทะเบียนใช้งาน

• คำสั่งเรือนจำกลางเขาบิน [REDACTED] ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ กรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยจากการฝ่าฝืนระเบียบหรือข้อบังคับของเรือนจำ ด้วยการนำสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวไปวางไว้ในห้องเก็บสัมภาระโดยไม่ได้รับอนุญาต

๒) ในการประชุมคณะกรรมการพิจารณาการคัดย้ายผู้ต้องขังแดนความมั่นคงสูงสุดเรือนจำกลางเขาบิน ครั้งที่ ๔/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๗ ผู้ถูกร้องที่ ๑ และคณะกรรมการคัดย้ายผู้ต้องขังแดนความมั่นคงสูงสุดเรือนจำกลางเขาบินเห็นว่า ผู้ร้องกระทำผิดวินัยเรือนจำ ๓ ครั้ง และอยู่ระหว่างสอบสวนข้อเท็จจริงอีก ๖ เรื่อง จึงเข้าข่ายลักษณะต่อต้านยากต่อการปกครองของเรือนจำ ตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการคุมขังและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในแดนความมั่นคงสูงสุด และเรือนจำความมั่นคงสูงสุด พ.ศ. ๒๕๖๖ ข้อ ๕ (๒) และมีมติย้ายผู้ร้องไปคุมขังยังแดนความมั่นคงสูงสุด โดยเสนอคณะกรรมการคัดย้ายผู้ต้องขังพฤติการณ์ให้ความเห็นชอบก่อนนำเข้าคุมขังในแดนความมั่นคงสูงสุด ต่อมาคณะกรรมการคัดย้ายผู้ต้องขังพฤติการณ์มีมติเห็นชอบตามเสนอเรือนจำกลางเขาบินจึงนำผู้ร้องเข้าคุมขังในแดนความมั่นคงสูงสุดเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

๓) ผู้ร้องได้นำเรื่องการถูกลงโทษทางวินัยทั้ง ๓ ครั้ง และการถูกย้ายไปคุมขังในแดนความมั่นคงสูงสุด รวมถึงการที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ส่งเอกสารอุทธรณ์คำสั่งย้ายไปคุมขังในแดนความมั่นคงสูงสุดต่อกรมราชทัณฑ์ ไปยื่นฟ้องต่อศาลปกครองเพชรบุรี โดยมีผู้ถูกร้องที่ ๑ คณะกรรมการพิจารณาคัดย้ายผู้ต้องขังแดนความมั่นคงสูงสุดเรือนจำกลางเขาบิน และกรมราชทัณฑ์ เป็นผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ - ที่ ๓ ตามลำดับ พร้อมทั้งขอให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดเป็นคดีหมายเลขดำ [REDACTED] ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ และศาลปกครองเพชรบุรีมีคำสั่งลงวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๘ แจ้งให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ทำคำให้การแล้ว

๓.๑.๓ พิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องดังกล่าวมีการฟ้องร้องเป็นคดีหมายเลขดำ [REDACTED] ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ อยู่ระหว่างพิจารณาของศาลปกครองเพชรบุรี ซึ่งมีประเด็นข้อพิพาทว่าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการละเมิดอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือจากกฎ คำสั่งทางปกครอง หรือคำสั่งอื่น หรือไม่ และเป็นประเด็นเดียวกันกับคำร้องนี้ จึงเป็นกรณีตามมาตรา ๓๙ (๑) ประกอบมาตรา ๓๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสั่งยุติเรื่อง หากเป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล หรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษา คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดแล้ว

๓.๑.๔ อย่างไรก็ตาม การย้ายผู้ร้องไปคุมขังในแดนความมั่นคงสูงสุดครั้งนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ และคณะกรรมการพิจารณาการคัดย้ายผู้ต้องขังแดนความมั่นคงสูงสุดเรือนจำกลางเขาบินได้อาศัยข้อเท็จจริงที่ผู้ร้องถูกลงโทษทางวินัย ๓ ครั้ง ซึ่งเป็นการกระทำที่เป็นความผิดเล็กน้อย มีลักษณะก่อความรำคาญ หรือไม่เหมาะสม ได้แก่ การนำเครื่องใช้ส่วนตัววางไว้ในตู้ชั้นวางรองเท้าในห้องเก็บสัมภาระของผู้ต้องขังแทนที่จะไว้ในตู้ล็อกเกอร์ และการนำถุงผ้าที่บรรจุอุปกรณ์สำหรับวาดภาพไปวางไว้ในตู้ล็อกเกอร์ที่ไม่ได้รับอนุญาต มาพิจารณาว่าผู้ร้องมีพฤติการณ์ต่อต้านยากต่อการปกครองของเรือนจำ ทั้งที่ข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่มีลักษณะเดียวกับการเตรียมการหรือพยายามแหกหักหลบหนี ก่อจลาจลหรือก่อความวุ่นวายเดือดร้อน ตามข้อ ๕ (๒) ของระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการคุมขังและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในแดนความมั่นคงสูงสุด และเรือนจำความมั่นคงสูงสุด พ.ศ. ๒๕๖๖ ส่งผลให้ผู้ร้องต้องถูกตัดสิทธิประโยชน์ทางการศึกษา ซึ่งอาจเป็นการใช้ดุลพินิจที่กระทบสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขังเกินสมควรแก่เหตุ ดังนั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขัง จึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อกรมราชทัณฑ์ต่อไป

๓.๒ ประเด็นที่สอง ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีการตัดสิทธิประโยชน์ทางการศึกษา หรือไม่

๓.๒.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๔ วรรคสาม^{๓๓} บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล และ ICCPR ข้อ ๑๐ กำหนดให้ระบบราชทัณฑ์ต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยมีจุดประสงค์ที่สำคัญเพื่อให้ผู้ต้องขังกลับตัวและเตรียมพร้อมที่จะกลับเข้าสู่สังคมเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น ประกอบกับข้อกำหนดแมนเดลา ข้อ ๓๙ กำหนดไว้ว่า การจะลงโทษผู้ต้องขังต้องเป็นไปตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของกฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับ รวมถึงหลักการว่าด้วยความเป็นธรรมและกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมาย อีกทั้งผู้บริหารเรือนจำต้องประกันความได้สัดส่วนระหว่างมาตรการลงโทษทางวินัยกับความผิดที่เกิดขึ้นด้วย นอกจากนี้

/เรือนจำ ...

^{๓๓} มาตรา ๕๔ วรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

เรือนจำมีหน้าที่จัดการและอำนวยความสะดวกด้านการศึกษแก่ผู้ต้องขัง ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๔^{๑๔} แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐

๓.๒.๒ จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ภายหลังจากที่ผู้ร้องถูกย้ายไปคุมขัง ในแดนความมั่นคงสูงสุด ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๗ รายงานเรื่องให้ผู้ร้องถูก ลงโทษทางวินัยทั้ง ๓ ครั้ง และอยู่ระหว่างสอบข้อเท็จจริงอีก ๖ ครั้ง ให้กรมราชทัณฑ์พิจารณายกเลิก การอนุญาตให้ผู้ร้องเข้าศึกษาต่อระดับอุดมการศึกษา และในระหว่างที่กรมราชทัณฑ์พิจารณาเรื่อง ดังกล่าว เจ้าพนักงานเรือนจำไม่เบิกตัวผู้ร้องเข้าสอบในวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๗ โดยให้เหตุผลว่า ผู้ร้องให้ญาติลงทะเบียนศึกษาโดยไม่ผ่านเรือนจำกลางเขาบิน จึงไม่สอดคล้องกับคำสั่งเรือนจำกลางเขาบิน ที่ ๒๔๔/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๑ ประกอบกับผู้ร้องถูกลงโทษทางวินัยและคุมขังในแดนความ มั่นคงสูงสุดรวมถึงมีเรื่องอยู่ระหว่างสอบข้อเท็จจริง และต่อมากรมราชทัณฑ์มีหนังสือลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗ แจ้งว่าเพื่อให้สอดคล้องแนวทางปฏิบัติของกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับการให้ผู้ต้องขังเข้ารับ การศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เห็นควรยกเลิกการอนุญาตให้ผู้ร้องเข้า รับการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาดังกล่าว

๓.๒.๓ พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ร้องได้นำกรณีการตัดสิทธิประโยชน์ทางการศึกษา ไปยื่นฟ้องผู้ถูกร้องที่ ๑ และกรมราชทัณฑ์ต่อศาลปกครองเพชรบุรี ตามคดีหมายเลขดำ [REDACTED] ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ จึงเป็นกรณีตามมาตรา ๓๙ (๑) ประกอบมาตรา ๓๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสั่งยุติเรื่อง หากเป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษา คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดแล้ว

๓.๒.๔ อย่างไรก็ตาม สิทธิทางการศึกษาของผู้ต้องขังในเรือนจำเป็นสิ่งสำคัญ ในการพัฒนาพฤตินิสัยและการเตรียมพร้อมที่จะกลับเข้าสู่สังคมเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น และกรมราชทัณฑ์มี หน้าที่ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔๔ ที่ต้องอำนวยความสะดวกแก่ผู้ต้องขัง

/ตามสมควร ...

^{๑๔} มาตรา ๔๓ ให้เรือนจำจัดให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ โดยต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งต้องมีการฝึกอบรมด้านคุณธรรม และจริยธรรม และการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มโอกาสการจ้างงาน

มาตรา ๔๔ ให้เรือนจำรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการศึกษาขั้นพื้นฐานและการฝึกอบรมให้แก่ผู้ต้องขัง รวมทั้งต้องจัดหาบรรดาเครื่องอุปกรณ์ในการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอบรมให้แก่ผู้ต้องขัง เว้นแต่ผู้ต้องขังจะนำอุปกรณ์ ในการศึกษาของตนเองมาใช้และได้รับอนุญาตแล้ว

ในกรณีที่ผู้ต้องขังต้องการศึกษาชั้นสูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ต้องขังต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย ในการศึกษาดังกล่าวเอง โดยให้เรือนจำอำนวยความสะดวกตามสมควร

ตามสมควรในการได้รับการศึกษาขั้นสูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น เพื่อเป็นการให้ผู้ต้องขังได้รับประโยชน์ทางการศึกษาและการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อกรมราชทัณฑ์ต่อไป

๓.๓ ประเด็นที่สาม ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีการเปลี่ยนแปลงวิธีการยื่นคำร้องทุกข์ส่งผลให้ผู้ร้องเสียหาย หรือไม่

๓.๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๖ และมาตรา ๔๑^๕ ได้ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล เสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร รวมทั้งสิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐ ซึ่งรวมถึงการฟ้องคดีต่อศาล สิทธิดังกล่าวยังถูกกำหนดไว้ใน ICCPR ข้อ ๑๗^๖ ซึ่งให้การรับรองว่า บุคคลจะถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว หรือการติดต่อสื่อสารโดยพลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ได้ นอกจากนี้ข้อกำหนดแมนเดลา ข้อ ๕๗^๗ กำหนดให้ผู้ต้องขังมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลหรือหน่วยงานอื่นใดที่มี

/อำนาจ ...

^{๑๕} มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว

การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อประโยชน์สาธารณะ

มาตรา ๓๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันไม่ว่าในทางใด ๆ

การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยข้อมูลที่คุณสื่อสารถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อให้
 ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งข้อมูลที่คุณสื่อสารถึงกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมาย
 บัญญัติ

มาตรา ๔๑ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

၁၈၅

(๒) เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็ว

၁၈၁

១៦ ប្រាំ ១៧

๑. บุคคลจะถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว หรือการติดต่อสื่อสารโดยพลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้ และจะถูกลบหล่เกียรติและชื่อเสียงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้

๒. บุคคลทกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมิให้ถูกแทรกแซงหรือลบล้างเช่นว่านั้น

๑๗ ข้อกำหนด ๕๗

๑. คำร้องขอหรือร้องทุกข์ใด ๆ ต้องได้รับการดำเนินการทันที และให้คำตอบโดยมิชักช้า กรณีที่มีการยกคำร้องขอหรือร้องทุกข์ใด ๆ หรือกรณีที่มีความล่าช้าโดยมิสมควร ผู้ร้องพึงมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลหรือหน่วยงานอื่นใดที่มีอำนาจหน้าที่ได้

๒. ต้องมีหลักประกันเพื่อคุ้มครองให้ผู้ต้องขังสามารถยื่นคำร้องขอหรือร้องทุกข์ได้อย่างปลอดภัย และกรณีและผู้ร้องต้องการให้กระทำอย่างเป็นความลับ ผู้ต้องขังหรือบุคคลอื่นตามที่กล่าวถึงในวรรค ๔ ของข้อกำหนด ๕๖ ต้องไม่ตกอยู่ในความเสี่ยงที่จะถูกตอบโต้ ช่มชู้ หรือได้รับผลกระทบด้านลบใด ๆ อันเนื่องมาจากการยื่นคำร้องขอหรือร้องทุกข์นั้น

อำนาจหน้าที่ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีหลักประกันเพื่อคุ้มครองให้ผู้ต้องขังสามารถยื่นคำร้องขอหรือร้องทุกข์ดังกล่าวได้อย่างปลอดภัย กรณีที่ผู้ต้องขังต้องการให้กระทำอย่างเป็นความลับ ผู้ต้องขังต้องไม่ตกอยู่ในความเสี่ยงที่จะถูกตอบโต้ ช่มชู้ หรือได้รับผลกระทบด้านลบอันเนื่องมาจากการยื่นคำร้องทุกข์นั้น

๓.๓.๒ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔๖^{๔๔} และกฎกระทรวงการร้องทุกข์ การยื่นเรื่องราวใด ๆ หรือการทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาของผู้ต้องขัง พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๒ ข้อ ๕ และข้อ ๖^{๔๕} กำหนดให้ผู้ต้องขังมีสิทธิยื่นคำร้องทุกข์หรือเรื่องราวร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานเรือนจำ หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และเจ้าพนักงานเรือนจำมีหน้าที่ตรวจสอบข้อความ และตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วทำความเห็นเสนอผู้บังคับบัญชา พร้อมกับแนวทางการแก้ไขหรือการให้ความช่วยเหลือ โดยคำสั่งและคำชี้แจงตอบคำร้องทุกข์หรือเรื่องราวใด ๆ ต้องแจ้งให้ผู้ต้องขังทราบ และให้ลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐาน

๓.๓.๓ จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า

๑) ผู้ร้องร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรีเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ให้ดำเนินคดีกับผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ต่อมาผู้ร้องยื่นคำร้องฉบับลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗ แจ้งพยานหลักฐานในคดีดังกล่าว ผ่านเจ้าพนักงานเรือนจำกลางเขาบิน และเรือนจำกลางเขาบินมีหนังสือที่ ยธ ๐๗๓๗/๕๓๗๓ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ ส่งคำร้องดังกล่าวถึงผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรี ตามความประสงค์ของผู้ร้อง โดยก่อน

/จะส่งคำร้อง ...

๓. ข้อกล่าวหาว่ามีการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรีต่อผู้ต้องขัง จะต้องมีการดำเนินการโดยทันทีและให้มีการสอบสวนโดยพยานและอย่างไม่ลำเอียง โดยเจ้าหน้าที่อิสระระดับชาติที่มีอำนาจหน้าที่ โดยให้เป็นไปตามวรรค ๑ และ ๒ ของข้อกำหนด ๗๑

^{๔๔} อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ ๗

^{๔๕} ข้อ ๒ ผู้ต้องขังมีสิทธิยื่นคำร้องทุกข์หรือเรื่องราวใด ๆ ต่อเจ้าพนักงานเรือนจำ ผู้บัญชาการเรือนจำ อธิบดี รัฐมนตรี หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง หรือทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาต่อพระมหากษัตริย์

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้ยื่นต่อเจ้าพนักงานเรือนจำหรือสถานที่ที่เรือนจำจัดไว้ เพื่อดำเนินการจัดส่งไปยังบุคคลหรือหน่วยงานที่ผู้ต้องขังประสงค์ก็ได้

ข้อ ๕ เมื่อเจ้าพนักงานเรือนจำได้รับคำร้องทุกข์หรือเรื่องราวใด ๆ หรือฎีกาที่ทูลเกล้าฯ ถวายแล้ว ให้เจ้าพนักงานเรือนจำซึ่งได้รับมอบหมายตรวจสอบข้อความและตรวจสอบข้อเท็จจริง แล้วทำความเห็นเสนอผู้บัญชาการเรือนจำ พร้อมกับแนวทางการแก้ไขหรือการให้ความช่วยเหลือ เว้นแต่เป็นการทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา ให้ส่งหนังสือไปยังอธิบดี เพื่อดำเนินการต่อไป

ข้อ ๖ คำสั่งหรือคำชี้แจงตอบคำร้องทุกข์หรือเรื่องราวใด ๆ หรือการทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา ต้องแจ้งให้ผู้ต้องขังซึ่งยื่นคำร้องทุกข์หรือเรื่องราวใด ๆ หรือทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาทราบ และให้ผู้ต้องขังคนนั้นลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐาน

จะส่งคำร้อง เจ้าพนักงานเรือนจำกลางเขาบินได้ดำเนินการตามสายการบังคับบัญชาเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงของคำร้องสองฉบับเนื่องจากผู้ร้องได้ยื่นคำร้องฉบับลงวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เพิ่มเติมโดยผู้ถูกร้องที่ ๑ ลงลายมือชื่อเห็นชอบเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ ส่วนผู้ร้องลงลายมือชื่อยืนยันการจัดส่งคำร้องเมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๗ โดยคดีอาญาดังกล่าวสถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรี ได้ส่งเรื่องให้สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดราชบุรี ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจเมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๗ ต่อมาวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดราชบุรี ได้ส่งเรื่องคืนให้พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรีเป็นผู้ดำเนินการ ปัจจุบันคดีดังกล่าวอยู่ระหว่างการสอบสวน

๒) สำหรับการยื่นคำร้องขอแก้ไขคำฟ้องในคดีหมายเลขดำ [REDACTED] ของศาลปกครองเพชรบุรี จากการตรวจสอบปรากฏว่า ผู้ร้องแจ้งว่าเป็นคดีที่ฟ้องผู้ถูกร้องที่ ๑ เกี่ยวกับการออกคำสั่งทางปกครองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย แต่จำรายละเอียดของคดีไม่ได้ว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องใด และเจ้าพนักงานเรือนจำแจ้งว่าไม่พบคำฟ้องของผู้ร้อง ประกอบกับพนักงานเจ้าหน้าที่สืบค้นในระบบข้อมูลทางคดีของศาลปกครองก็ไม่ปรากฏคำฟ้องหมายเลขคดีดังกล่าว

๓.๓.๔ พิจารณาแล้วเห็นว่า

๑) การยื่นคำร้องของผู้ร้องเป็นการใช้สิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์รวมถึงเสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร แม้ผู้ร้องเป็นผู้ต้องขังแต่ก็ยังคงมีสิทธิดังกล่าว ซึ่งได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยขั้นตอนการยื่นคำร้องร้องทุกข์ของผู้ต้องขังเป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เจ้าพนักงานเรือนจำมีหน้าที่ต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงในคำร้องทุกข์เพื่อเสนอความเห็นต่อผู้บัญชาการเรือนจำพร้อมทั้งแนวทางแก้ไขหรือให้ความช่วยเหลือ ทั้งนี้ คำร้องทุกข์ของผู้ต้องขังต้องได้รับคำชี้แจงและให้ลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐานด้วย

๒) เมื่อปรากฏว่าผู้ร้องยื่นคำร้องแจ้งพยานหลักฐานทางคดี ฉบับลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ต่อเจ้าพนักงานเรือนจำกลางเขาบิน และเจ้าพนักงานเรือนจำกลางเขาบินได้ทำบันทึกตรวจสอบข้อเท็จจริงและจัดทำคำชี้แจงคำร้องทุกข์ก่อนเสนอผู้ถูกร้องที่ ๑ อันเป็นการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจตามกฎกระทรวงการร้องทุกข์ การยื่นเรื่องราวใด ๆ หรือการทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาของผู้ต้องขัง พ.ศ. ๒๕๖๓ และเมื่อผู้ร้องลงลายมือชื่อยืนยันให้จัดส่งคำร้อง เรือนจำกลางเขาบินก็ได้ดำเนินการตามความประสงค์ของผู้ร้อง การดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้ต้องขังสามารถยื่นคำร้องผ่านเจ้าพนักงานเรือนจำได้ อีกทั้งคดีอาญาของผู้ร้องยังอยู่ระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรี จึงยังไม่เกิดความเสียหายต่อคดีที่ผู้ร้องได้ร้องทุกข์กล่าวโทษไว้ ส่วนการยื่นคำร้องแก้ไขคำฟ้องในคดีหมายเลขดำ [REDACTED] ของศาลปกครองเพชรบุรี

ปรากฏว่าผู้ร้องจำรายละเอียดของคดีไม่ได้ และจากการตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ไม่ปรากฏหมายเลขคดีดังกล่าว ดังนั้น จึงเชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการยื่นคำร้องทุกข์ ในชั้นนี้ จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๓.๓.๕ อย่างไรก็ตาม การยื่นคำร้องทุกข์ หรือเรื่องราวใด ๆ ต่อหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงการยื่นคำฟ้องหรือคำร้องต่อศาลมิใช่การส่งจดหมายทั่วไปที่เจ้าพนักงานเรือนจำต้องตรวจสอบเนื้อหาเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และกรณีตามคำร้องเป็นการยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อให้ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำ หากให้เจ้าพนักงานเรือนจำตรวจสอบเนื้อหาในเอกสารอาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้ต้องขัง และส่งผลกระทบต่อสิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ของผู้ต้องขังจนเกินสมควรแก่เหตุ ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเคยวินิจฉัยไว้ในรายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๗๓/๒๕๖๘ ลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๘ จึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไป

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓/๒๕๖๙ เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๙ จึงมีมติดังนี้

๔.๑ กรณีการสอบสวนทางวินัย การใช้อำนาจย้ายผู้ร้องไปเข้าคุมขังในแดนความมั่นคงสูงสุด และการตัดสิทธิประโยชน์ทางการศึกษา ให้ยุติเรื่องตามมาตรา ๓๙ (๑) ประกอบมาตรา ๓๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐

๔.๒ กรณีการเปลี่ยนแปลงวิธีการยื่นคำร้องทุกข์ ซึ่งผู้ร้องอ้างว่าส่งผลให้ผู้ร้องเสียหาย ยังไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๓ ให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อกรมราชทัณฑ์และกระทรวงยุติธรรม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ ดังนี้

๔.๓.๑ ให้กรมราชทัณฑ์ทบทวนและแก้ไขการใช้ถ้อยคำในระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการคุมขังและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในแดนความมั่นคงสูงสุด และเรือนจำความมั่นคงสูงสุด พ.ศ. ๒๕๖๖ ข้อ ๕ (๒) โดยให้ยกเลิกการใช้คำว่า “ติดด้านยากต่อการปกครอง” และใช้คำว่า “กระทำผิดซ้ำ” แทน เพื่อให้การใช้ดุลพินิจของบุคคลหรือคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องในการตีความมีความชัดเจน และลดผลกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง

/๔.๓.๒ ให้กรมราชทัณฑ์ ...

๔.๓.๒ ให้กรมราชทัณฑ์ทบทวนและแก้ไขแนวทางปฏิบัติของกรมราชทัณฑ์ เกี่ยวกับการให้ผู้ต้องขังเข้ารับการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยมีให้ตัดสิทธิในการศึกษาหรือยกเลิก การอนุญาตให้เข้ารับการศึกษของผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัย

๔.๓.๓ ให้กระทรวงยุติธรรมทบทวนและแก้ไขกฎกระทรวงการร้องทุกข์ การยื่น เรื่องราวใด ๆ หรือการทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาของผู้ต้องขัง พ.ศ. ๒๕๖๓ กรณีคำร้องทุกข์หรือเรื่องราวใด ๆ ที่ผู้ต้องขังประสงค์ยื่นต่อองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ศาล องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ ให้สามารถปิดผนึก “ลับ” จดหมายหรือคำร้องทุกข์นั้นได้ และต้องงดเว้น การตรวจสอบเนื้อหาของเอกสารดังกล่าว

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช

นายวันดี ภัยหลิกสี

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ